

SÖKANDE

Språkkonsulterna Producta AB, 556774-1391
Box 12034
102 21 Stockholm

MOTPART

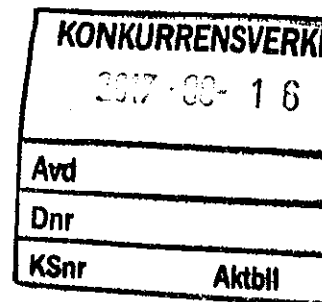
Specialpedagogiska skolmyndigheten
Box 1100
871 29 Härnösand

SAKEN

Överprövning enligt lagen (2016:1145) om offentlig upphandling, LOU

FÖRVALTNINGSRÄTTENS AVGÖRANDE

Förvaltningsrätten avslår ansökan om överprövning.

BAKGRUND

Specialpedagogiska skolmyndigheten (SPSM) genomför en upphandling av översättning till lättläst och teckenspråk (dnr 2 STO-2017/183). Upphandlingen genomförs med öppet förfarande. Av tilldelningsbeslut framgår att fyra leverantörer lämnat anbud, en av dem var Språkkonsulterna Producta AB (bolaget). Av beslutet framgår vidare att samtliga anbudsgivare gick vidare till utvärderingsfasen och att SPSM valt att anta Teckenbro AB som leverantör.

YRKANDEN M.M.

Bolaget ansöker om överprövning av upphandlingen och yrkar att bedömning av arbetsprover ska göras om samt att SPSM ska använda oberoende bedömare med expertkompetens inom begriplighet och teckenspråk. Bolaget anför i huvudsak följande till stöd för sin ansökan. I anbudsförfrågan har SPSM bett om arbetsprover där leverantören ska skriva om en nyhetstext till lättläst svenska samt översätta två nyhetstexter till teckenspråk. Bolaget har lämnat ett anbud med Ningab som underkonsult. Dessutom har Ningab lämnat ett anbud med bolaget som underkonsult. Arbetsprovet framgår av punkten 2.7 i förfrågningsunderlaget. Bolaget gjorde ett arbetsprov som bifogades till det egna anbudet samt ett arbetsprov som bifogades till Ningabs anbud. SPSM nämner inte något om vilken stil eller ton som texten ska ha eller hur originaltrogen bearbetningen ska vara. Det framgick inte heller vilken målgrupp det är för den lättlästa texten. Eftersom målgruppen är helt avgörande för bearbetningen ställde bolaget en fråga under upphandlingen. Vidare har bedömningen inte utförts av språk- och begriplighetsexperter och bedömarna har inte använt någon systematisk metod. Bedömningen är i flera avseenden godtycklig.

Arbetsprovet från Dramaski innehåller många abstraktioner och konstruktioner med ordet man, vilket enligt forskning anses vara svårläst. Det finns också flera korrekturfel, t.ex. ”ville vi ifjol lämna” och ”innebär det systemet”. Trots detta har provet fått tre poäng för tydlighet och språklig kvalitet.

Texten är också lång, 384 ord, men det har inte påverkat betyget alls. Tonen och tilltalet är barnsligt och överensstämmer inte med originalet. Texten växlar också mellan ett tredjepersons-perspektiv och ett andrapersons-perspektiv. Trots det fick den två poäng för ton och tilltal.

Arbetsprovet från Teckenbro innehåller många faktafel. T.ex. skrevs ”i höstas” om till ”förra hösten” och ”Den heter IST-lärande och är en del av Skolnet” om till ”IST- Lärande är ett nytt sätt att spara information på Internet”. Trots det har arbetsprovet fått tre poäng för både tydlighet och språklig kvalitet. Vidare har arbetsprovet några passiva konstruktioner, vilket enligt forskning anses vara svårbegripligt. Det har ändå inte påverkat betyget för enkelhet. Tonen och tilltalet är barnsligt och överensstämmer inte med originalet. Ändå fick den tre poäng för ton och tilltal.

De två arbetsproverna från bolaget har en enkel meningsuppbyggnad, är fria från abstraktioner och passiva verb samt har ett förenklat resonemang. Texterna håller hög språklig kvalitet. Vidare har språkliga vagheter, metaforer och bildspråk tagits bort. Bolaget har bibehållit tonen och tilltalet som fanns i originalet. Texterna är skrivna av två examinerade språkkonsulter med tjugo års erfarenhet vardera.

Bolaget har varit i kontakt med SPSM och bett dem göra en ny bedömning. Myndigheten menade att det fanns två faktafel i bolagets arbetsprov där innehållet förvanskats och fått ändrad betydelse. Dessa är inte faktafel. Att skriva lättläst handlar om att förenkla resonemang. Vidare blir det ingen avgörande betydelsemässig skillnad mellan de båda formuleringarna, ”på sikt är det snarare tvärtom” och ”det är faktiskt tvärtom”. När det gäller den andra formuleringen som SPSM anser är faktafel är det ännu mer bekymrande. Metaforer och överförd betydelse är ett känt hinder för dem som har läshinder. I en lättläst text är det därför nödvändigt att omformulera ”en knapptryckning bort”. En bra alternativ formulering förefaller därför vara ”Lätt att plocka fram”.

De två formuleringarna som SPSM inte anser motsvara en lättläst text finns endast i anbudet från Ningab, i det anbud där bolaget är underleverantör. Det andra arbetsprovet som bifogades till bolagets anbud har inte kommenterats, annat än att den är för lång och krånglig. Arbetsprovet hade dock bara 75 procent av ordantalet jämfört med Dramaski.

SPSM motsätter sig bolagets ansökan om överprövning och anför i huvudsak följande. Myndighetens personal som gjort bedömningen har mycket god kompetens. Att originalets innebörd, stil och ton ska stå oförändrad anser vi vara självklart vid en översättning. Innehållet och vad originalet vill förmedla ska inte förvanskas. Vad gäller målgrupp och hur arbetsprovet utifrån detta bedöms klargjordes detta i Frågor och svar i enlighet med sökandens inlägga. Anbudsgivarna har haft god möjlighet att ställa ytterligare frågor under anbudstiden för de fall behov av ytterligare klargöranden funnits.

Vidare anges det inte någonstans i förfrågningsunderlaget att den typen av bedömare eller metod som sökanden nämner ska användas. Utvärderingen har tydligt beskrivits i förfrågningsunderlaget. Där har även beskrivits vad bedömarna har för kompetens. Myndigheten har inte använt textanalys och har heller inte angivit att texten ska analyseras på annat sätt än utifrån de angivna kriterierna. Utvärderingen har gjorts utifrån hur bra myndigheten anser att lättläst-översättningen är. I Frågor och svar förtydligades att myndighetens ambition är att försöka ha ett så enkelt och lättbegripligt språk som möjligt för nyhetstexter och webbsidor. De som gjort lättlästbedömningen är två webbredaktörer med utbildning och erfarenhet av att skriva lättläst. Vidare har myndighetens bedömare mycket god kompetens inom begriplighet och teckenspråk. Bedömarna för kategorin teckenspråk har teckenspråk som förstaspråk samt hög ämnes- och målgruppskänedom. Sökanden har i sitt anbud, i enlighet med anbuudsformuläret, skrivit under

och därmed bekräftat att modellen för anbudsutvärdering i avsnitt tre i förfrågningsunderlaget förstås och accepteras.

Bolaget anför härefter följande. Vid en upphandling av professionella skribenttjänster är det rimligt att etablerade bedömningsmetoder används. Utan en textanalytisk metod blir bedömningen godtycklig och subjektiv. SPSM anger att utvärderingen har beskrivits tydligt i förfrågningsunderlaget. Detta är fel, de har överhuvudtaget inte beskrivit hur bedömningen av lättlästtexten skulle gå till. Vidare säger SPSM att de inte angivit att texten ska analyseras på annat vis än utifrån de angivna kriterierna. I förfrågningsunderlaget finns dock inga kriterier för bedömningen. SPSM har bristande kunskaper inom språk och lättläst. Alla som har språkvetenskaplig skolning vet att textanalys är det enda sättet att bedöma och jämföra texter. Bolaget har läst och accepterat modellen för anbudsutvärdering med det rimliga antagandet att det kommer att göras kvalificerade bedömningar utförda av personer med någon slags språkvetenskaplig skolning.

SKÄLEN FÖR AVGÖRANDET

Bestämmelser

Upphandlande myndigheter ska behandla leverantörer på ett likvärdigt och icke-diskriminerande sätt samt genomföra upphandlingar på ett öppet sätt. Upphandlingar ska vidare genomföras i enlighet med principerna om ömsesidigt erkännande och proportionalitet (4 kap. 1 § LOU).

Om den upphandlande myndigheten har brutit mot någon av de grundläggande principerna i 4 kap. 1 § eller någon annan bestämmelse i denna lag och detta har medfört att leverantören har lidit eller kan komma att lida skada, ska rätten besluta att upphandlingen ska göras om eller att den får avslutas först sedan rättelse har gjorts (20 kap. 6 § LOU).

Utredningen i målet

Av förfrågningsunderlaget framgår bl.a. följande.

3. Anbudsutvärdering

Prövning av anbuderna kommer att göras i flera steg. Först prövas om ställda ska-krav och formalia uppfylls. Myndigheten kommer därefter anta det ekonomiskt mest fördelaktiga anbudet enligt den viktade utvärderingsmodellen nedan.

- Poäng för utvärderingspris, viktas till 30 procent
- Poäng för arbetsprov, viktas till 70 procent

3.2. Utvärdering av arbetsprov

De anbud som uppfyller kraven på tjänsten enligt uppdragets krav och innehåll erhåller 100 poäng.

Sammanlagd poäng för arbetsprovet adderas till 100. Sammanlagt 23 poäng för arbetsprovet ger alltså totalt 123 poäng, 18 poäng ger 118 etc.

Arbetsproven kommer att utvärderas och bedömas utifrån filmens syfte och målgrupp enligt nedan.

3.2.1. Poängsättning

De tre arbetsproven kan maximalt ge tio (10) poäng vardera och trettio (30) poäng sammantaget. Poängen är fördelade enligt följande:

3.2.1.1. Lättläst

- Allmän språklig kvalitet: 0-3 poäng
- Ton och tilltal: 0-3 poäng
- Tydlighet: 0-3 poäng
- För den som får full pott på ovanstående tillkommer en (1) bonuspoäng.

3.2.1.2. Teckenspråk

- Allmän språklig kvalitet: 0-3 poäng
- Ton och tilltal: 0-2 poäng
- Tydlighet: 0-3 poäng
- Filmens visuella kvalitet: 0-2

3.2.2. Expertgrupp för utvärdering

En expertgrupp inom myndigheten kommer att utvärdera inkomna arbetsprov genom att dela ut poäng enligt ovan.

Bedömningen av lättläst görs av två st. webbredaktörer från myndighetens webb-redaktion vilka båda har utbildning och erfarenhet av lättläst.

Bedömningen av teckenspråksöversättningarna görs av två anställda på SPSM. Den ena är kommunikatör och den andra är projektledare på Enheten för utveckling och framställning på myndighetens läromedelsavdelning och har stor erfarenhet av lik-nande uppgifter. Båda har teckenspråk som förstaspråk.

Av dokumentet Frågor och svar framgår bl.a. följande.

Fråga 7

Att skriva lättläst innebär att anpassa språket och textens svårighetsgrad till per-soner med läshinder. Denna grupp är långt ifrån enhetlig och den största skillna-den är kanske mellan dem som behöver ett förenklat språk men bibehållet inne-håll och dem som behöver ett förenklat språk och ett förenklat innehåll. Vilken grupp motsvarar bäst SPSM:s läsare? Och kommer ni att bedöma arbetsproverna utifrån detta?

Svar: Vår ambition är att försöka ha ett så enkelt och lättbegripligt språk som möj-ligt i våra nyhetstexter och på våra webbsidor. Lättlästversionen ska därför snarast vara den senare, alltså ett förenklat språk och ett förenklat innehåll. Ja, vi kommer att bedöma arbetsproverna utifrån detta.

Förvaltningsrättens bedömning

En förutsättning för att förvaltningsrätten ska besluta om åtgärder enligt LOU är att den upphandlande myndigheten har brutit mot någon bestäm-melse i lagstiftningen eller någon av de gemenskapsrättsliga bestämmelser-na som bär upp denna lagstiftning samt att den som begär omprövning lidit eller i vart fall riskerat att lida skada av den upphandlande myndighetens agerande. Förvaltningsrättens prövning är begränsad till vad sökanden har anfört till stöd för sin talan (jfr RÅ 2009 ref. 69).

Av principen om likabehandling, som utgör grunden för direktivet om of-fentlig upphandling, följer att anbudsgivarna ska ges lika möjlighet att utar-beta sina anbud och att de ska behandlas lika när anbuden prövas av den upphandlande myndigheten. Förfrågningsunderlaget ska vidare vara utfor-

mat så att alla rimligt informerade och normalt omsorgsfulla leverantörer kan tolka informationen på samma sätt. Höga krav bör ställas på noggrannhet, tydlighet och transparens i alla delar av ett förfrågningsunderlag, även om mindre brister och oklarheter får godtas. Förfrågningsunderlag och utvärderingsmodeller som inte är optimalt utformade får godtas under förutsättning att de principer som bär upp lagen om offentlig upphandling och gemenskapsrätten inte träds för när. En utvärderingsmodell ska även vara utformad så att den är ägnad att leda till ett rättvisande resultat, så att det anbud som är det mest ekonomiskt fördelaktiga antas (jfr RÅ 2002 ref. 50).

Bolaget har i huvudsak anfört att det av förfrågningsunderlaget inte framgår hur utvärdering av arbetsproverna ska göras samt att SPSM inte använt någon etablerad bedömningsmetod såsom textanalys och att bedömningen därför är godtycklig och subjektiv. Bolaget har även invänt mot bedömningen av Dramaski och Teckenbros arbetsprover.

Förvaltningsrätten konstaterar att den upphandlande myndigheten har en relativt stor frihet att välja och utforma den utvärderingsmetod som den anser leder till antagandet av det bästa anbudet. En förutsättning är dock att ingen av de grundläggande principerna för offentlig upphandling överträds. Det är den upphandlande myndigheten som faktiskt ska köpa de varor och tjänster som är föremål för upphandling. Det innebär att myndigheten också är den som får anses bäst lämpad att utvärdera lämnade anbud utifrån de krav som uppställs i förfrågningsunderlaget.

Av förfrågningsunderlaget framgår bl.a. att prövning av anbud kommer att ske genom utvärdering av arbetsprov. I avsnitt tre i förfrågningsunderlaget framgår vilka kriterier myndigheten uppställt för bedömningen av arbetsproverna samt hur många poäng som kan tilldelas för respektive kriterium. Det framgår vidare att bedömningen kommer att göras av en expertgrupp inom myndigheten med erfarenhet av lättläst och teckenspråk. I dokumentet Frågor och svar har SPSM även besvarat bolagets fråga om målgrupp.

Förvaltningsrätten anser att SPSM i den aktuella utvärderingsmodellen presenterat tillräckligt tydliga utvärderingskriterier. Det har heller inte visats att utvärderingsmodellen inte skulle ge den efterfrågade tjänsten. Enligt förvaltningsrättens mening har samtliga anbudsgivare utifrån underlaget fått tillräcklig information för att kunna lämna ett konkurrenskraftigt anbud. Vad bolaget anfört om att SPSM inte använt textanalytisk metod innebär inte att upphandlingen strider mot LOU. Förvaltningsrätten konstaterar vidare att det inte har framkommit annat än att SPSM vid utvärderingen av arbetsproverna följt den utvärderingsmetod som anges i förfrågningsunderlaget.

Förvaltningsrätten finner sammantaget att det bolaget anfört inte visar att SPSM brutit mot någon av de grundläggande principerna eller någon annan bestämmelse i LOU. Det finns således inga skäl att ingripa mot upphandlingen. Bolagets ansökan om överprövning ska därför avslås.

Förvaltningsrätten erinrar om innehållet i 20 kap. 10 § LOU, enligt vilken den upphandlande myndigheten, när förlängd avtalsspärr råder, inte får ingå avtal förrän tio dagar har gått från det att förvaltningsrätten avgjort målet.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga (DV 3109/1C LOU).

Kerstin Widmark

rådman

Målet har föredragits av föredragande juristen Emma Sundelin.

HUR MAN ÖVERKLAGAR - PRÖVNINGSTILLSTÅND

Om Ni vill överklaga förvaltningsrättens beslut ska Ni skriva till Kammarrätten i Sundsvall. Skrivelsen ska dock skickas eller lämnas till förvaltningsrätten.

Överklagandet ska ha kommit in till förvaltningsrätten inom tre veckor från den dag då klaganden fick del av beslutet. Om beslutet har meddelats vid en muntlig förhandling, eller det vid en sådan förhandling har angetts när beslutet kommer att meddelas, ska dock överklagandet ha kommit in inom tre veckor från den dag domstolens beslut meddelades. Tiden för överklagandet för offentlig part räknas från den dag beslutet meddelades.

Om sista dagen för överklagandet infaller på lördag, söndag eller helgdag, midsommarafton, julafton eller nyårsafton räcker det att skrivelsen kommer in nästa vardag.

För att ett överklagande ska kunna tas upp i kammarrätten fordras att **prövningstillstånd** meddelas. Kammarrätten lämnar prövningstillstånd om

1. det finns anledning att betvivla riktigheten av det slut som förvaltningsrätten har kommit till,
2. det inte utan att sådant tillstånd meddelas går att bedöma riktigheten av det slut som förvaltningsrätten har kommit till,
3. det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av högre rätt, eller
4. det annars finns synnerliga skäl att pröva överklagandet.

Om prövningstillstånd inte meddelas står förvaltningsrättens beslut fast. Det är därför viktigt att det klart och tydligt framgår av överklagandet till kammarrätten varför man anser att prövningstillstånd bör meddelas.

Skrivelsen med överklagande ska innehålla

1. Klagandens person-/organisationsnummer, postadress, e-postadress och telefonnummer till bostaden och mobiltelefon. Adress och telefonnummer till klagandens arbetsplats ska också anges samt eventuell annan adress

där klaganden kan nås för delgivning. Om dessa uppgifter har lämnats tidigare i målet – och om de fortfarande är aktuella – behöver de inte uppges igen. Om klaganden anlitar ombud, ska ombudets namn, postadress, e-postadress, telefonnummer till arbetsplatsen och mobiltelefonnummer anges. Om någon person- eller adressuppgift ändras, ska ändringen utan dröjsmål anmälas till kammarrätten.

2. den dom/beslut som överklagas med uppgift om förvaltningsrättens namn, målnummer samt dagen för beslutet,
3. de skäl som klaganden anger till stöd för en begäran om prövningstillstånd,
4. den ändring av förvaltningsrättens dom/beslut som klaganden vill få till stånd,
5. de bevis som klaganden vill åberopa och vad han/hon vill styrka med varje särskilt bevis.

Adressen till förvaltningsrätten framgår av domen/beslutet.

I vissa mål får avtal slutas innan tiden för överklagande av rättens dom eller beslut har löpt ut. Detta gäller mål om överprövning enligt

- lagen (2007:1091) om offentlig upphandling,
- lagen (2007:1092) om upphandling inom områdena vatten, energi, transporter och posttjänster, eller
- lagen (2011:1029) om upphandling på försvars- och säkerhetsområdet.

I de flesta fall får avtal slutas när tio dagar har gått från det att rätten avgjort målet eller upphävt ett interimistiskt beslut. I vissa fall får avtal slutas omedelbart. Ett överklagande av rättens avgörande får inte prövas sedan avtal har slutits. Fullständig information finns i 16 kapitlet i de ovan angivna lagarna.

Behöver Ni fler upplysningar om hur man överklagar kan Ni vända Er till förvaltningsrätten.